

І.В. Сидорка, В.О. Сидорка, наукові співробітники,
Дніпропетровська дослідна станція ІОБ НААН

НОВИЙ СОРТ КАВУНА ЗВИЧАЙНОГО ЧУМАК

Висвітлено результати селекційної роботи зі створення нового середньостиглого сорту кавуна звичайного Чумак, з високою якістю плодів, стійкого до опіків, перезрівання і мацерації плодів.

Ключові слова: кавун звичайний, сорт, біохімічні показники, баштанна попелиця, фузаріозне в'янення.

Вступ. Однією з умов успішного маркетингу овочів в умовах глобалізації є продукція, конкурентноспроможна за міжнародними стандартами [1]. Важливим чинником, здатним забезпечити вихід української сільськогосподарської продукції на світові ринки – є сучасна селекція. Тому основним її завдання є створення сортів і гібридів овочевих і баштанних культур, які поєднували б у собі комплекс господарсько – цінних ознак.

Кавун столовий – дієтичний і делікатесний продукт харчування, його використовують з лікувальною метою [2]. Високу дієтичну і харчову їх цінність зумовлюють високий вміст вітамінів. Так, кількість вітаміну С в плодах кавуна становить 110 мг/100 г, каротину – 1 мг/100 г [3, 4]. Є у плодах кавуна і вітаміни В₁, В₂, В₃, РР, фолієва кислота. М'якуш багатий на всі життєво необхідні амінокислоти, ще більше їх міститься у корі. Плоди кавуна використовують при лікуванні печінки, шлунка, нирок [5-7].

Існує потреба у поповненні сортименту кавуна звичайного, тому що зони України відрізняються ґрунтово-кліматичними умовами, поширенням хвороб, до того ж слід ураховувати різну тривалість періоду вегетації в зонах.

Зона Північного Степу України за останні 20 років характеризувалася надзвичайно мінливими погодними умовами (різким коливанням температури, нестабільною кількістю опадів і нерівномірним їх розподілом протягом вегетаційного періоду).

© Сидорка І.В., Сидорка В.О., 2013.

Часто створюються умови для розвитку фузаріозного в'янення, антракнозу, вірусних захворювань, а також поширення баштанної попелиці.

Тому вирішення питання збільшення виробництва продукції кавуна за рахунок створення і впровадження нових сортів є першочерговим завданням, важливим і актуальним у наш час.

Мета – створення середньостиглого сорту кавуна звичайного столового призначення, стійкого до хвороб, шкідників та несприятливих факторів середовища, з високими біологічно-цінними компонентами.

Методика досліджень. Під час створення нового сорту кавуна Чумак використовували метод гібридизації кращих сортозразків з подальшим багаторазовим індивідуальним і родинним доборами, з наступною оцінкою родин.

Дослідження закладали згідно з методикою дослідної справи в овочівництві і баштанництві [8].

Результати досліджень. Вихідними формами для створення нового сорту Чумак були сорти Роза Юго – востока й Астраханський. Планову гібридизацію цих форм виконували протягом двох років (1995, 1996). У подальшому зі створених гібридних популяцій добирали зразки за групами стиглості, формою, забарвленням плодів, якістю м'якуша.

З 1997 по 2007 рр. оцінювали родини та добирали кращі плоди у селекційних розсадниках. У роботі використовували методи половинок. У 2006-2007 рр. виконано конкурсне сортопробування нового сорту Чумак у порівнянні з сортом Зоряний.

За результатами вивчення новий сорт відноситься до середньостиглої групи, кількість діб від масових сходів до початку повного визрівання плодів – 80-115 (табл.1). Загальна урожайність за роки випробування склала 35,2 – 37,9 т/га, у стандарту Зоряний – 24,1-34,1 т/га. Товарна урожайність нового сорту у середньому склала 35,5 т/га, у стандарту – 26,8 т/га. Середня маса товарного плода сорту Чумак більша за стандарт на 1,0 кг.

За хімічним складом зрілих плодів новий сорт перевищив стандарт за такими показниками: суха розчинна речовина – на 0,8%, фруктоза – на 1,5%, моноцукри – на 0,6%, вітамін С – на 1,6 мг%.

Огудина рослин довга (2,2-2,7 м). Листок розсічений, середнього розміру, темно-зелений. Плід округлий, середньою масою 3,4 кг (в окремі роки від 5,0 до 9,0 кг). Поверхня плоду

гладенька, фон білий, візерунок у вигляді широких шипуватих смуг світло-салатового кольору. Кора середньої товщини. М'якуш рожевий, щільний, соковитий, солодкий. Вміст сухої речовини у плодах – 10,4 %, загального цукру – 7,5 %, вітаміну С – 8,4 мг%. Насіння середнього розміру, світло-кремового чи кремового кольору, гладеньке. Маса 1000 насінин 100 г.

Сорт стійкий до утворення сонячних опіків, перезрівання, мацерації плодів. Транспортабельність і лежкість високі. Стійкий до баштанної попелиці, фузаріозного в'янення. Холодостійкий. Смакові якості – 5,0 балів.

Призначення сорту – столове: споживання у свіжому вигляді, консервування, соління.

Економічні показники вирощування нового сорту Чумак у порівнянні зі стандартом наведено у таблиці 2, розрахунок проведено за цінами, які склалися в 2007 р. За рахунок підвищення врожаю і якості продукції економічний ефект від вирощування склав 288 тис. гривень на 100 га посіву.

Висновки. Новий середньостиглий сорт кавуна звичайного Чумак створено для вирощування в зоні Степу і північного Степу України, його занесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2010 р.

Бібліографія.

1. Сич З.Д. Можливості українського овочівництва в умовах глобалізації / З.Д. Сич, В.В. Хареба /Овочівництво і баштанництво: Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 2004. – Вип. 49. – С. 3 – 11.
2. Белик В.Ф. Бахчеводство / В.Ф. Белик – М.: Колос, 1982, – 175 с.
3. Бахчевые культуры / [А.О. Лымарь, В.П. Кашеева, Т.В. Диденко и др.] под ред. А.О. Лымаря. – К : Аграрная наука, 2000. – 330 с.
4. Баштанні культури / [Непочатов О.П., Бойко Г.М., Бондаренко С.А. та ін.] – К.: Урожай, 1987. – 176 с.
5. Филонов М.М. Солнечный дар бахчи / М.М. Филонов Картофель и овощи. – 1995. – №4. – С. 18 – 19.
6. Лихацький В.І. Баштанництво / В.І. Лихацький – К.: Вища школа, 2002. – 265 с.
7. Филон А.И. Бахчеводство СССР / А.И. Филон – М. – Л.:ОГИЗ, 1934. – 224 с.

8. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / [С.А. Андрієвська, О.Ю. Барабаш, О.М. Біленька]: за ред. К.І. Яковенка. – Х. : Основа, 2001. – 369 с.

И.В. Сидорка, В.А. Сидорка

Новый сорт арбуза обыкновенного Чумак.

Резюме. Приведены результаты селекционной работы по созданию среднеспелого сорта арбуза Чумак, столового назначения с высоким качеством плодов, устойчивостью плодов к солнечным ожогам плодов, перезреванию мякоти и мацерации.

I.V. Sidorka, V.A. Sidorka

The new variety of the usual watermelon Chumak.

Summary. The results of selection mid-ripe varieties of watermelon Chumak table destination, with high quality fruits, resistant to solar Burns fruit flesh and over-ripening ware presented.

1. – Характеристика основних господарських властивостей
кавуна звичайного сорту Чумак

Сорт		Товарна урожайність, т/га	Товарність, %	Період від сходів до тех- нічної стиглості, діб	Вміст сухої розчинної ре- човини в плодах, %	Маса товарного плода, кг	НІР _{0,5}
Чумак	2006	36,1	96	80	10,8	3,6	3,1
	2007	34,9	99	115	10,0	3,2	5,0
	Середнє	35,5	98	98	10,4	3,4	
Зоряний (стандарт)	2006	32,5	95	85	9,9	2,7	
	2007	21,1	86	115	9,2	2,0	
	Середнє	26,8	90	100	9,6	2,4	

2. – Економічна ефективність вирощування
кавуна звичайного сорту Чумак

Показник	Чумак	Зоряний (стандарт)	Відхилення
Вартість продукції, тис. грн	14,2	10,7	+3,5
Повні витрати, тис. грн/га	7,4	6,8	+0,6
Собівартість, грн/г: повна виробнича	208	253	- 45
	166	202	- 36
Прибуток, тис. грн/га	6,8	3,9	+2,9
Рентабельність, %	91	57	+34